

โรคตับอักเสบบี คืออะไร

ผศ.นพ.ทวีศักดิ์ แทนวันดี

ภาควิชาอายุรศาสตร์ สาขาโรคระบบทางเดินอาหาร

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

โรคตับอักเสบบี คืออะไร

ตับอักเสบบี คือ การอักเสบของเซลล์ตับ อันเกิดจากการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี (HBV) การอักเสบจะทำให้เซลล์ตับตาย หากเป็นเรื้อรังจะเกิดพังผืด ตับแข็งและมะเร็งตับได้

ไวรัสตับอักเสบบี มีความสำคัญกับเราหรือไม่

ในประเทศไทย คาดว่าประชากรประมาณร้อยละ 5 มีการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี นั้นหมายถึงประชากรประมาณ 3 ล้านคน มีไวรัสนี้พร้อมที่จะแพร่ให้ผู้อื่น และก่อให้เกิดความเจ็บป่วยกับผู้ติดเชื้อ

ไวรัสตับอักเสบ ติดต่อกันอย่างไร

การติดเชื้อที่พบบ่อย คือการถ่ายทอดจากมารดาที่ติดเชื้อสู่ทารก แต่ในปัจจุบันจะลดลงมาก เพราะการฉีดวัคซีนให้ทารกที่คลอดมาจะช่วยป้องกันได้เกือบร้อยละ 100 ดังนั้นการติดต่อที่สำคัญในปัจจุบัน คือทางเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อ โดยไม่ได้ป้องกัน ซึ่งไวรัสตับอักเสบบี สามารถติดต่อได้ง่ายกว่าเชื้อไวรัสเอดส์ การสัก เจาะหู หรือการฝังเข็ม โดยอุปกรณ์ที่ผ่านการฆ่าเชื้อไม่ถูกต้อง การได้รับเลือดและส่วนประกอบของเลือดที่ไม่จำเป็น ก็อาจเป็นสาเหตุได้แต่พบได้น้อยมา ในการตรวจกรองของธนาคารเลือดในปัจจุบัน

หากได้รับเชื้อไวรัสตับอักเสบบี จะมีอาการอย่างไร

หากได้รับเชื้อไวรัสตับอักเสบบี จะเข้าไปพักตัวในร่างกายเราประมาณ 2-3 เดือน แล้วจึงเริ่มมีอาการอ่อนเพลียคล้ายเป็นหวัด คลื่นไส้ อาเจียน จุกแน่นใต้ชายโครงขวาจากตับโต ปัสสาวะเข้ม ตาเหลือง อาการเหล่านี้จะค่อย ๆ ดีขึ้นในเวลา 2-3 สัปดาห์ และร่างกายจะค่อย ๆ กำจัดไวรัสตับอักเสบบีออกไปพร้อม ๆ กับการสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีซ้ำอีก ผู้ป่วยร้อยละ 5-10 อาจโชคร้าย ไม่สามารถกำจัดเชื้อออกจากร่างกายได้ เกิดการติดเชื้อเรื้อรัง โดยเฉพาะหากได้รับเชื้อไวรัสตับอักเสบบี ผู้ป่วยบางรายจะมีอักเสบของตับร่วมด้วย ซึ่งหากมีการอักเสบตลอดเวลาจะทำให้มีการตายของเซลล์ตับ เกิดมีพังผืดเพิ่มมากขึ้นจนเป็นตับแข็งในที่สุด

ผู้ป่วยจำนวนหนึ่งกลายเป็นมะเร็งตับซ้ำเดิม

แพทย์สามารถวินิจฉัยไวรัสตับอักเสบบี ได้อย่างไร

การวินิจฉัยไวรัสตับอักเสบบี ในปัจจุบันทำได้ง่ายมาก เพียงตรวจเลือดในปริมาณเล็กน้อย เพื่อหาเปลือกของไวรัส (HBsAg) ก็จะสามารถทราบว่าท่านมีไวรัสตับอักเสบบี ซึ่งแพทย์อาจตรวจหาหลักฐานว่ามีตับอักเสบหรือไม่ โดยการตรวจระดับเอนไซม์ของตับ (AST/ALT) โดยในผู้ป่วยที่เป็นตับอักเสบเรื้อรัง แพทย์อาจนัดตรวจ 1-2 ครั้ง ในเวลาห่างกันทุก ๆ 1-2 เดือน ก็จะทราบได้ว่าท่านมีตับอักเสบเรื้อรังหรือไม่ นอกจากนั้นแพทย์อาจตรวจปริมาณไวรัสโดยทางอ้อมด้วยการตรวจ HBeAg หรือตรวจนับไวรัสในเลือดโดยตรง เพื่อประเมินปริมาณของไวรัส ก่อนการรักษา แพทย์อาจจะตรวจชิ้นเนื้อตับโดยใช้เข็มขนาดเล็กเจาะผ่านผิวหนัง หลังจากฉีดยาชาซึ่งการตรวจชิ้นเนื้อนี้จะให้ข้อมูลที่สำคัญอย่างมาก เกี่ยวกับการอักเสบของตับ

หากตรวจพบว่าท่านเป็นตับอักเสบบีเรื้อรังจะทำอย่างไร

ในปัจจุบันมีการรักษาที่ได้ผลในการลดการอักเสบของตับอยู่หลายวิธี ทั้งโดยยาฉีด อินเตอร์เฟียรอนหรือยารับประทานลามีวูดีน ซึ่งยาทั้งสองอย่างสามารถลดปริมาณของไวรัส ลดการอักเสบของตับ ทำให้ระดับเอนไซม์ของตับกลับสู่ภาวะปกติ นอกจากนั้นยังอาจลดเนื้อเยื่อพังผืดในตับ ป้องกันการเกิดตับแข็ง หรือภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ได้ การตัดสินใจเลือกชนิดยาสำหรับการรักษา แพทย์ผู้ดูแลจะอธิบายกับท่านถึงผลดีผลเสียของการใช้ยาทั้งสองอย่าง และช่วยพิจารณาว่าท่านเหมาะสมกับยาชนิดใดมากกว่ากัน นอกจากนั้นท่านควรปฏิบัติตัว โดยการรับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ควรดื่มน้ำสะอาด และหลีกเลี่ยงการใช้ยาที่ไม่จำเป็น พร้อมกับไปพบแพทย์เป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจการทำงานของตับ และแพทย์อาจตรวจกรองหามะเร็งตับร่วมด้วย ท่านสามารถแต่งงานมีบุตรได้ โดยควรตรวจคู่สมรสของท่านก่อนแต่งงาน หากยังไม่มีความมั่นใจ ควรได้รับการฉีดวัคซีน ในกรณีมีบุตร ทารกทุกรายจะได้รับฉีดวัคซีนป้องกันการติดเชื้อจากมารดาอยู่แล้ว และมารดาสามารถให้นมบุตรได้ตามปกติ

หากท่านสงสัยว่าจะเป็นไวรัสตับอักเสบบี ควรทำอย่างไร

ท่านควรไปพบแพทย์เพื่อรับการตรวจเลือด ซึ่งสามารถให้คำตอบแก่ท่านได้ในเวลาไม่เกิน 1 สัปดาห์ และเสียค่าใช้จ่ายไม่มากนัก โปรดอย่าลืมว่าไวรัสตับอักเสบบี สามารถป้องกันได้ด้วย การฉีดวัคซีน และแม้ท่านได้รับเชื้อไปแล้ว มีภาวะตับอักเสบก็ยังสามารถรักษาได้โดยการใช้ยา ถึงแม้ว่าไวรัสตับอักเสบบี อาจไม่ได้หมดจากร่างกายแต่ก็สามารถหยุดยั้งไม่ให้เกิดการอักเสบ ป้องกันการเกิดโรคแทรกซ้อนได้

คำถามที่ ๑ แบบเลือกตอบ

จากบทความเกี่ยวกับไวรัสตับอักเสบบี กลุ่มคนในข้อใดที่มีโอกาสแพร่เชื้อเป็นไวรัสตับอักเสบบี มากที่สุด

๑. กระเทยเพศที่สาม
๒. หญิงตั้งครรภ์
๓. ผู้สูงอายุ
๔. ผู้ขายวัยทำงาน

เฉลย

คำตอบที่ : ๒. **หญิงตั้งครรภ์**

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: แบบเลือกตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท ๑.๑, ม. ๑/๒: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ ๒ แบบเลือกตอบเชิงซ้อน

จากบทความเกี่ยวกับไวรัสตับอักเสบบี โปรดพิจารณาข้อความด้านล่างต่อไปนี้ว่า ข้อความใดเป็นจริงหรือ เท็จ

รายการต่างๆเกี่ยวกับโรคไวรัสตับอักเสบบี	สนับสนุน	ข้อขัดแย้ง
๑. ไวรัสตับอักเสบบี สามารถพัฒนากลายเป็นโรคไขมันอุดตันในหลอดเลือด		
๒. ติดต่อจากแม่สู่ลูก ทางระบบสายเลือด		
๓. ไม่มีวัคซีนป้องกันที่ทำให้หาย		
๔. ใครเป็นแล้วจะเกิดโรคเบาหวานตามมา		

เฉลย

คำตอบ : **เท็จ , จริง , เท็จ , เท็จ**

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: แบบเลือกตอบเชิงซ้อน

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท ๑.๑, ม. ๑/๒: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ ๓ แบบเติมคำตอบแบบปิด

จากบทความเกี่ยวกับไวรัสตับอักเสบบี หากมีการตรวจพบเชื้อไวรัสตับอักเสบครั้งแรกตอนอายุ ๑๕ ปี และมีการรักษาโรคนี้นี้มาเรื่อยๆจนถึงอายุ ๒๐ ปี เชื้อของโรคก็ยังอยู่ จัดเป็นไวรัสตับอักเสบบชนิดใด

เฉลย

คำตอบ : **แบบเรื้อรัง**

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบแบบปิด

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท ๑.๑, ม. ๑/๒: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ ๔ แบบเติมคำตอบแบบเปิด

จากบทความเกี่ยวกับไวรัสตับอักเสบบี นักเรียนคิดว่าพฤติกรรมใดที่เสี่ยงเป็นไวรัสตับอักเสบบี จงให้เหตุผลประกอบ

เฉลย

๑. **การมีเพศสัมพันธ์ โดยไม่มีการป้องกันทุกครั้ง หรือสำล่อนทางเพศ เพราะติดทางสารคัดหลั่ง**
๒. **การตั้งครรภ์ เพราะติดทางสายเลือด จากแม่สู่ลูก**
๓. **ใช้เข็มร่วมกัน เพราะจะทำให้ติดกันทางเข็มฉีดยา**

กระบวนการอ่าน: การวิเคราะห์

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: แบบเติมคำตอบแบบเปิด

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท ๑.๑, ม. ๑/๒: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ ๕ แบบเติมคำตอบแบบอิสระ

จากบทความเกี่ยวกับไวรัสตับอักเสบบี นักเรียนคิดว่าเราควรมีวิธีการดูแลตนเองอย่างไรในการอยู่ห่างไกลจากโรคมะเร็งตับได้ด้วยอย่างไร จงให้เหตุผลด้วยภาษาของตนเอง

เฉลย

๑. ตรวจสอบสุขภาพเป็นประจำทุกครึ่งปี ออกกำลังกายทุกวัน
๒. ฉีดวัคซีนป้องกันเพื่อป้องกันให้มั่นใจ
๓. การไม่ใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่นที่เราไม่รู้จัก ล้างมือให้สะอาด
๔. ตรวจเลือดก่อนแต่งงาน เพื่อความชัวร์

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบแบบอิสระ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท ๑.๑, ม. ๑/๒: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน